

NUTQNING MANTIQUIYLIGI – SAMARALI MULOQOTNING MUHIM OMILI

Kamalxodjayeva Muhtasarxon

Andijon shahar 2-son texnikumi

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada nutqning asosiy kommunikativ sifatlaridan biri bo'lgan mantiqiylikning nazariy asoslari tahlil qilinadi. Nutqning mantiqiyliги fikrning izchil, asosli va tizimli ifodalanishi bilan belgilanishi, uning og'zaki hamda yozma nutqdagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, mantiqiy nutqni shakllantirishning asosiy tamoyillari, pedagogik jarayondagi o'rni va nutq madaniyatini rivojlantirishdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan asoslanadi. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda nutqning mantiqiyligini shakllantirish muhim omillardan biri ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: nutq madaniyati, mantiqiylik, kommunikativ kompetensiya, izchillik, fikr, til, pedagogik muloqot, nutq sifati.

Kirish

Bugungi globallashuv va axborot almashinuvi jadallashgan davrda nutq madaniyati insonning kasbiy hamda shaxsiy muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Nutqning kommunikativ sifatleri ichida mantiqiylik alohida o'rin egallaydi. Chunki har qanday fikrning tinglovchi yoki o'quvchi tomonidan to'g'ri qabul qilinishi uning izchil va mantiqan asoslangan holda bayon etilishiga bog'liq. Ayniqsa, pedagog faoliyatida mantiqiy nutq ta'lim sifati va tarbiyaviy ta'sir samaradorligini oshiradi.

Asosiy qism

Nutqning mantiqiyliги – fikrlarning o'zaro uzviy bog'liqligi, izchilligi va dalillarga asoslangan holda ifodalanishidir. Mantiqiy nutqda har bir jumla oldingi fikrning tabiiy davomi bo'lib, umumiy mazmunni to'ldirib boradi. Natijada tinglovchi yoki o'quvchi fikrni oson angelaydi hamda axborotni to'liq qabul qiladi.

Tilshunoslikda nutqning mantiqiyliги adabiy til me'yorlariga rioya qilish, grammatik to'g'rilik va mazmuniy yaxlitlik bilan chambarchas bog'liq. So'zlarning noo'rin qo'llanishi, fikrlar o'rtasidagi uzilish yoki dalillarning yetishmasligi nutqning mantiqiyliğini pasaytiradi.

Mantiqiy nutq quyidagi asosiy mezonlarga tayanadi:
fikrlarning izchil ketma-ketligi;
sabab va oqibat munosabatlarining aniq ifodalanishi;

dalillarning ishonchliligi;
ortiqcha takror va mavzudan chetga chiqishning oldini olish;
xulosaning asoslanganligi.

Pedagogik faoliyatda o'qituvchining mantiqiy nutqi o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi. Dars jarayonida mavzuning ketma-ket bayon qilinishi, misollar va dalillarning o'rinli tanlanishi bilimlarning puxta o'zlashtirilishiga xizmat qiladi. Shu sababli nutqning mantiqiyliigi o'qituvchining kasbiy kompetensiyasining ajralmas qismi hisoblanadi.

Nutqning mantiqiyligini rivojlantirish uchun muntazam kitob mutolaasi qilish, ilmiy matnlar bilan ishlash, reja asosida matn tuzish, bahs-munozaralarda faol ishtirok etish hamda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Nutqning mantiqiyliigi nutq madaniyatining eng muhim kommunikativ sifatlaridan biridir. U fikrning ravshanligi, izchilligi va ta'sirchanligini ta'minlaydi. Ayniqsa, ta'lim jarayonida mantiqiy nutq o'quvchilarning bilimni ongli o'zlashtirishiga, mustaqil fikrlashiga va kommunikativ kompetensiyasining rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuning uchun pedagoglar nutqning mantiqiyligini muntazam takomillashtirib borishlari zamonaviy ta'limning muhim talablaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mahmudov N. O'qituvchi nutqi madaniyati. – Toshkent: O'qituvchi, 2007.
2. Begmatov E. Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari. – Toshkent: Fan.
3. Shomaqsudov A., Rasulov I. O'zbek tili stilistikasi. – Toshkent: O'qituvchi.
4. Karimov S. Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish. – Toshkent: O'zbekiston.